

ԱՐԴԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

MODERN PSYCHOLOGY
SCIENTIFIC BULLETIN

АКТУАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК

ISSN 2579-2504

ԱՐԴԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

MODERN PSYCHOLOGY
SCIENTIFIC BULLETIN

АКТУАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК

ԵՐԵՎԱՆ 2019, № 2 (5)

*Հրատարակվում է ԵՊՀ փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի
գիտական խորհուրդի որոշմամբ*

«Արդի հոգեբանություն» գիտական հանդեսը լույս է տեսնում տարեկան
երկու անգամ:

Научный вестник «**Актуальная психология**» выходит два раза в год.

«**Modern Psychology**» Scientific Bulletin published twice a year.

«Արդի հոգեբանություն» գիտական հանդեսի խմբագրական խորհուրդ

Ավանեսյան Հ. Մ. – գլխավոր խմբագիր, Բերբերյան Ա. Ս., Մարգարյան Վ. Հ.,
Նաղդյան Ռ. Մ., Լոքյան Ա. Բ., Սեդրակյան Ս. Ա., Հարությունյան Ս. Ֆ., Գրիգորյան
Վ. Հ., Աղուզումցյան Ռ. Վ., Բաղդասարյան Ա. Ս., Խաչատրյան Ն. Գ., Գասպարյան
Խ. Վ., Բաբայան Հ. Ա., Պապոյան Վ. Ռ., Հովհաննիսյան Ս. Վ., Ասրիյան Է. Վ.,
Ստեփանյան Լ. Ս., Սարգսյան Դ. Յու:

Միջազգային գիտական խորհուրդ

Ալախվերդով Վ.Ս., Ակոպով Գ.Վ., Բասկո Լ., Երմակով Պ. Ն., Իմեդաձե Ի.Վ.

Editorial board of “Modern Psychology” Scientific Bulletin

Avanesyan H. M. – Editor-in-Chief, Berberyan A. S., Margaryan V. H., Naghdyan
R. M., Harutyunyan S. F., Lokyan A. B., Grigoryan V. H., Sedrakyan S. A.,
Aghuzumtsyan R.V., Baghdasaryan A.S., Khachatryan N. G., Gasparyan Kh.V., Babayan
H. A., Papoyan V.R., Asriyan E.V., Hovhannisyan S.V., Stepanyan L. S., Sargsyan D. Yu.

International Scientific Board

Allakhverdov V. M., Akopov G.V., Basco L., Yermakov P. N., Imedadze I.V.

Редакционный комитет научного вестника «Актуальная психология»

Аванесян Г.М. - главный редактор, Берберян А.С., Маргарян В.Г., Ломян А.Б.,
Нагдян Р.М., Седракян С.А., Арутюнян С.Ф., Григорян В.Г., Агузумцян Р.В.,
Багдасарян А.С.,

Хачатрян Н.Г., Гаспарян Х.В., Бабаян А.А., Папоян В.Р., Оганесян С.В., Асриян
Э.В., Степанян Л.С., Саргсян Д.Ю..

Международный научный комитет

Акопов Г.В., Аллахвердов В.М., Баско Л., Ермаков П. Н.,Имедадзе И.В.

ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆՆ ՌԻՂԴԱԾ ՎԱՐՔԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ԱՐՏԱՔԻՆ ՁԵՎԵՐԸ

Հակոբջանյան Ա. Ռ. (Երևանի պետական համալսարան, Երևան, Հայաստան)

a_hakobjanyan@ysu.am

Ներկայացման ամս.՝ 16.07.2019

գրախոսման ամս.՝ 22.07.2019

տպագրության ընդունման ամս.՝ 17.09.2019

Սույն հոդվածում ներկայացվում են անձի՝ առողջության պահպանմանն ուղղված վարքի կարգավորման ձևերի առանձնահատկությունները: Մասնավորապես՝ աշխատանքի նպատակն էր ուսումնասիրել առողջ սնվելու մտադրությունների ձևավորման հոգեբանական հիմքերը և վարքի կարգավորման ձևերը: Նպատակից ելնելով առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները՝ ուսումնասիրել վերոնշյալ վարքաձևի մտադրությունները, դուրս բերել վարքի մտադրության հիմքում ընկած հոգեբանական գործոնները, ուսումնասիրել անձի ինքնակարգավորման առանձնահատկությունները, դուրս բերել վարքի սոցիալ-կոգնիտիվ դետերմինանտների և դրդապատճառային կարգավորման միջև փոխկապվածությունը: Կատարված ուսումնասիրության արդյունքները վկայում են այն մասին, որ առողջության պահպանմանն ուղղված վարքը ենթակա է կարգավորման ներքին և արտաքին ձևերին: Ընդ որում՝ ներքին դրդապատճառներով պայմանավորված ինքնավար դրդապատճառային կարգավորումը ոչ միայն ազդում է մտադրության ձևավորման վրա, այլև ապահովում է վարքի կայունությունը:

Հանգուցային բառեր. առողջության պահպանմանն ուղղված վարք, վարքի ինքնակարգավորում, ներքին կարգավորում, արտաքին կարգավորում, ինքնավար դրդապատճառներ, վերահսկվող դրդապատճառներ:

Ժամանակակից հասարակությունում բազմաթիվ ուղերձներ են հնչում այն մասին, թե որքան կարևոր է առողջ ապրելակերպը և ինչպես պետք է վարել առողջ կենսակերպ, սակայն հաճախ կարելի է նկատել, որ այդ ուղերձներն անպատասխան են մնում՝ խոսքից գործի անցնելու ճանապարհին: Վարքն իրականացնելու հետ կապված բարդությունների հնարավոր պատճառների մեջ կարծում ենք տեղ ունեն նաև հոգեբանական գործոնները: Վերջինների ուսումնասիրության անհրաժեշտությունն այսօր մեծ է՝ սոցիալ-հոգեբանական գիտելիքի շրջանակի համալրման և համապատասխան կիրառականություն ապահովելու համար: Հոգեբանական գիտության տեղական ուսումնասիրությունների բացին ի հակադրություն՝ վերջին տարիներին արևմտյան հոգեբանական դաշտում սկսեցին ավելի լայնածավալ դառնալ համեմատաբար երիտասարդ գիտակարգի՝ առողջության հոգեբանության բնագավառի ուսումնասիրությունները, որոնք ըստ Մաքդերմոտի՝

առնչվում են մասնավորապես առողջության բարելավմանը և հիվանդության կանխարգելմանը, առողջ անձանց դիսֆունկցիաների բացահայտմանը (Matarazzo, 1982, p. 807, cited by McDermott, 2001) [5, p. 807]: Առողջության հոգեբանության խնդիրների շարքին են դասվում առողջությանն առնչվող վարքի հիմնահարցերը, որոնց ուսումնասիրություններն ուղղված են ամենօրյա սովորույթներին և այլ վարքաձևերին (ֆիզիկական ակտիվության աստիճան, ծխելը, ալկոհոլի օգտագործումը և այն) և դրանցից բխող առողջական հետևանքների միջև կապերին [6]:

Առողջության պահպանմանն ուղղված վարքի ուսումնասիրությունների համար կան մի քանի ժամանակակից տեսություններ և մոդելներ, որոնց մեթոդաբանական հիմքը սոցիալ-կոգնիտիվ մոտեցումն է: Վերջինն առաջարկում է որպես առանցքային դիտարկել վարքի ինքնակարգավորումը: Անձի ինքնակարգավորումը ենթադրում է մարդու՝ իր վարքը վերահսկելու և ըստ անհրաժեշտության վերափոխելու ունակությունը: Ըստ Ալբերտ Բանդուրայի՝ մարդու վարքը ձևավորվում է երեք փոփոխական մեծությունների հաշվին՝ շրջակա միջավայրի, բուն վարքի և անձնային առանձնահատկությունների: Անձնային գործոնի ներքո Բանդուրան առաջին հերթին առանձնացնում է ներքին բնութագրերը՝ կոգնիցիաները [3]: Ինքնակարգավորման գործընթացի համար էական է մարդու կողմից նպատակադրումների գործընթացը: Առողջության պահպանմանն ուղղված վարքի պարագայում խոսքն այնպիսի նպատակադրումների մասին է, որոնք անմիջականորեն առնչվում են առողջական վիճակի բարելավման կամ անառողջ վարքաձևերի փոփոխման հետ: Առողջ լինելու համար մարդիկ պետք է օրինակ մարզվեն, հետևեն սննդակարգին, հրաժարվեն ծխելուց, պահպանեն արյան ճնշման կարգավորումները: Այսինքն՝ առողջության պահպանման համար էական սովորույթների կառավարումը՝ ինքնակարգավորումը, արդեն լավագույն բուժումն է: Առողջությանն ուղղված ժամանակակից միջամտությունները սովորաբար կապված են մեծ ծախսեր պահանջող բժշկական խնամքի հետ, այսինքն՝ ստացվում է, որ առողջությունը կարգավորվում է արտաքին գործոններով: Սոցիալ-կոգնիտիվ մոտեցումն առաջարկում է կենտրոնանալ առողջական սովորույթների ներքին՝ ինքնակարգավորման գործընթացի վրա, ինչը կօգնի մարդկանց պահպանել առողջությունը [4]: Ներկայացվող հետազոտությունն իրականացվել է առողջության պահպանմանն ուղղված վարքի հիմքում ընկած սոցիալ-հոգեբանական գործոնների ուսումնասիրության նպատակով: Հոդվածում կանդիդատնանք հետազոտության արդյունքում ստացված տվյալներից մի ասպեկտին՝ առողջ սնվելու սոցիալ-կոգնիտիվ հիմքերին: Մեր կողմից առաջ քաշված գիտական վարկածի համաձայն՝ ենթադրվում է, որ առողջ սնվելու մտադրությունների հիմքում ընկած սոցիալ-կոգնիտիվ գործոնները փոխկապված են վարքի դրդապատճառային կարգավորման ձևերով, մասնավորապես՝ դրդապատճառների ինքնավար և վերահսկվող տեսակներով: Իրականացված հետազոտության նպատակն էր ուսումնասիրել առողջ սնվելու մտադրությունների ձևավորման հոգեբանական հիմքերը և վարքի կարգավորման ձևերը: Նպատակից ելնելով առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները՝ ուսումնասիրել առողջ սնվելու

մտադրությունները, դուրս բերել վարքի մտադրության հիմքում ընկած հոգեբանական գործոնները, ուսումնասիրել անձի ինքնակարգավորման առանձնահատկությունները, դուրս բերել վարքի սոցիալ-կոգնիտիվ դետերմինանտների և դրդապատճառային կարգավորման միջև փոխկապվածությունը:

Այսպիսով՝ վարքի կարգավորման գործընթացի ներքին ու արտաքին ձևերը դիտարկելիս ուսումնասիրվող վարքաձևերի մտադրությունների դուրսբերման համար հիմնվել ենք սոցիալ-կոգնիտիվ հիմքով մեկ այլ տեսության՝ պլանավորված վարքի տեսության վրա [2]: Վերջինի համաձայն՝ մարդկանց վարքը կարելի է կանխատեսել այդ վարքն իրականացնելու մտադրություններով: Վարքի մտադրության ձևավորումն էլ իր հերթին պայմանավորված է երեք տիպի համոզմունքներով. վարքի սպասվող արդյունքների ու դրանց գնահատման վերաբերյալ համոզմունքներով (վարքային համոզմունքներ), նշանակալի անձանց սպասելիքների վերաբերյալ համոզմունքներով և այդ սպասելիքներին համապատասխան գործելու մոտիվացիայով (նորմատիվ համոզմունքներ) և վարքը խթանող կամ խոչընդոտող գործոնների առկայության վերաբերյալ համոզմունքներով ու այդ գործոնների ուժի ընկալմամբ (վերահսկման համոզմունքներ): Այս համոզմունքներից յուրաքանչյուրն իր հերթին ձևավորում է բնութագրական խմբեր, որոնք ազդում են վարքի մտադրության վրա: Վարքային համոզմունքները ձևավորում են վարքի իրականացման բարենպաստ կամ անբարենպաստ դիրքորոշումներ, նորմատիվ համոզմունքները ձևավորում են սոցիալական ճշման արդյունքում սուբյեկտիվ նորմը, իսկ վերահսկման համոզմունքները ձևավորում են ընկալվող վարքային վերահսկումը: Դիրքորոշումների, սուբյեկտիվ նորմի ու ընկալվող վարքային վերահսկման համադրումն ընկած է վարքի իրականացման մտադրության հիմքում [2]:

Սոցիալ-կոգնիտիվ գործոններն իհարկե նշանակալի դեր ունեն վարքի հասկացման համար, սակայն մենք ենթադրում ենք նաև, որ վարքի մտադրության արդյունավետ ձևավորման համար կարևոր նշանակություն ունի նաև դրդապատճառային համակարգը, մասնավորապես ներքին և արտաքին դրդապատճառները էական նշանակություն կարող են ունենալ վարքի կարգավորման գործընթացում: Դրդապատճառների դերի և ժամանակի ընթացքում առողջությանն առնչվող վարքի փոփոխության տևական պահպանման խնդրի վրա կենտրոնանում է ինքնադետերմինացիայի տեսությունը: Տեսության համաձայն՝ ինքնավարության և կոմպետենցիայի զգացման զարգացումը էական է ներքնայնացման և ներգրավվածության գործընթացների համար, որոնց միջոցով անձը կարգավորում և կայունացնում է առողջությանն ու բարեկեցությանն առնչվող վարքաձևերը: Առողջության պահպանմանն ուղղված վարքաձևերից շատերը, ինչպիսին են ֆիզիկական ակտիվությունը, դեղամիջոցների ընդունումը, ծխելը թողնելը, սովորաբար ներքուստ մոտիվացված կամ հաճույքով արվող գործողություններ չեն: Այդ պատճառով նշված վարքաձևերի արդյունավետ իրականացման և պահպանման համար անհրաժեշտ է, որպեսզի մարդիկ արժևորեն դրանք և ընդունեն դրանց անձնական կարևորությունը: Ինչպես արդեն վերը նշվել է, առավել հաճախ նման վարքային

փոփոխություններն իրականանում են արտաքին կարգավորմամբ, որն ինքնա-
դետերմինացիայի տեսության մեջ անվանվում է վերահսկվող մոտիվացիա: Այս
պարագայում մարդու վարքային փոփոխությունների պատրաստակամությունը
պայմանավորված է արտաքին խրախուսանքով, պատժից խուսափմամբ կամ
սոցիալական ճնշումներին համապատասխանելու ձգտումով [8, 9]: Ի հակադրու-
թյուն՝ փոփոխության իրականացումը և պահպանումը կարող է ինքնավար դրդա-
պատճառների ֆունկցիան լինել: Ինքնավար մոտիվացիայի ձևերից մեկը նույնաց-
ված կարգավորումն է, երբ մարդն անձամբ նույնանում կամ հաստատում է վարքի
կարևորությունը [9]:

Մեր կողմից իրականացված հետազոտության մեթոդաբանությամբ պայմա-
նավորված՝ վարքաձևերի սոցիալ-կոգնիտիվ գործոններն ուսումնասիրվել են
պլանավորված վարքի տեսության վրա հիմնված մշակված հարցարանով [1] և Շ.
Լեվեսքի և գործընկերների կողմից մշակված դրդապատճառային ինքնակարգա-
վորման հարցարանով [7]: Ընտրանքը ներկայացուցչական է, ձևավորման
սկզբունքները համապատասխանում են ռանդոմիզացիային: Հետազոտությանն
ընդգրկվել են 202 մասնակիցներ, որոնցից 100-ը տղամարդ, 102-ը՝ կին: Առողջ
սնվելու սոցիալ-կոգնիտիվ գործոնների և դրդապատճառների ուսումնասիրության
արդյունքները ենթարկվել են կոռելյացիոն վերլուծության: Վերջին իրականացվել է
ըստ Պիրսոնի գծային կոռելյացիոն գործակցի հաշվարկման բանաձևով
(արդյունքները տե՛ս աղյուսակ 1-ում):

Աղյուսակ 1.

*Առողջ սնվելու վարքի սոցիալ-կոգնիտիվ գործոնների և
դրդապատճառների փոխկապվածությունը*

	<i>Ինքնավար դրդապատճառներ</i>	<i>Վերահսկվող դրդապատճառներ</i>	<i>Ամոփիվացիա</i>
Դիրքորոշումներ	.639**	.371**	-.052
Սուբյեկտիվ նորմ	.499**	.569**	-.013
Ընկալվող վարքային վերահսկողություն	.558**	.457**	.097
Նախկին փորձ	.506**	.331**	-.151*
Ինքնարդյունավետություն	.410**	.170*	-.181*

Այսպես, առողջ սնվելու և այդ վարքի իրականացման վերջնարդյունքների
վերաբերյալ դիրքորոշումները դրականորեն են կորելացվում ինչպես ինքնավար,
այնպես էլ վերահսկվող դրդապատճառների հետ: Երկու դեպքում էլ բացահայտված
կապը վիճակագրական բարձր նշանակալիություն ունի, սակայն, ինչպես տեսնում
ենք, գործակիցն ավելի բարձր է ինքնավար դրդապատճառների հետ կապի
դեպքում ($r=0.639$, $p<0,001$): Այսպիսի փոխկապվածությունը կարող է վկայել այն

մասին, որ վարքի իրականացման վերջնարդյունքների գիտակցումը և դրանց հանդեպ ունեցած դիրքորոշումները կարող են որպես ներքին խթան հանդիսանալ՝ դրանով ակտիվացնելով նաև ինքնավար դրդապատճառները: Վարքի վերջնարդյունքների հանդեպ ունեցած դիրքորոշումները կարող են կապված լինել որոշակի ներքին հետաքրքրության հետ՝ վարքն իրականացնելով այդ վերջնական արդյունքին հասնելու համար, ինչն էլ իր հերթին կապվում է ներքինից խթանվող՝ ինքնավար դրդապատճառների հետ: Դիրքորոշումների և վերահսկվող դրդապատճառների միջև առկա կապը ($r=0.371$, $p<0.001$) կարելի է մեկնաբանել սոցիալական աջակցության, երբեմն նաև վարքի՝ ուրիշ մեկի կողմից վերահսկվելու անհրաժեշտությամբ: Կարելի է ասել, որ այս վարքաձևի կարգավորման համար կարևոր են ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին դրդապատճառները: Տարբերությունները կարող են պայմանավորված լինել անհատական առանձնահատկություններով, ինչպես նաև նպատակադրման առանձնահատկություններով, այսինքն՝ թե ինչպիսի վերջնարդյունքի է ձգտում մարդը: Սուբյեկտիվ նորմը ևս փոխկապված է և՛ ինքնավար ($r=0.499$, $p<0.001$), և՛ վերահսկվող ($r=0.569$, $p<0.001$) դրդապատճառների հետ: Վերահսկվող մոտիվացիան, այսինքն՝ այլ նշանակալի մարդկանց կարծիքներին համապատասխան գործելու ձգտումը տեսության մեջ նշվում է որպես սուբյեկտիվ նորմի բաղադրիչ: Այս տեսանկյունից հասկանալի է այս երկու կոնստրուկտների դրական փոխկապվածությունը, քանի որ երկու դեպքում էլ էական է արտաքին վերահսկումը նշանակալի անձանց կողմից: Սակայն հետաքրքիր է, որ սուբյեկտիվ նորմը փոխկապված է ինքնավար դրդապատճառների հետ ևս: Սա կարելի է մեկնաբանել որպես յուրատեսակ ներքնայնացման գործընթաց, այսինքն՝ վարքն իրականացնելու համար համապատասխան սոցիալական աջակցությունը դառնում է ներքին գործընթաց՝ գործողությունները դրդելով ներքին խթանիչների միջոցով: Ընկալվող վարքային վերահսկողությունը, որը ձևավորվում է վարքի իրականացմանը նպաստող և խոչընդոտող գործոնները վերահսկելու համոզմունքներից, նշանակալի դրական կոռելյացիոն կապ է արձանագրում դրդապատճառների ինքնավար ($r=0.558$, $p<0.001$) և վերահսկվող ($r=0.457$, $p<0.001$) տեսակների հետ: Երբ մարդն ունի համոզմունքներ առ այն, որ իր վերահսկողության տակ են իր վարքի իրականացմանը նպաստող կամ խոչընդոտող բոլոր գործոնները, ապա դա կնպաստի նախ ինքնարդյունավետության զգացման բարձրացմանը, ապա նաև ավելի մեծ է հավանականությունը, որ կգործի ըստ ներքին՝ ինքնավար դրդապատճառների խթանման, քանի որ գործոնների վերահսկման ընկալումը կարող է ապահովել ներքին ինքնակարգավորման գործընթացը: Վերահսկվող դրդապատճառների հետ փոխկապվածությունը կարելի է մեկնաբանել այն հանգամանքով, որ, երբեմն, առողջ սնվելու վարքաձևի իրականացումը կարող է կապված լինել մի քանի նպատակադրումների հետ, որոնց ուղղված քայլերը հաճախ բավարարում են այլ պահանջմունքներ՝ ակտիվացնելով արտաքին դրդապատճառները: Օրինակ, երբ այնպիսի գործոնների վերահսկումը, ինչպիսիք են առողջ սնվելու համար ժամանակը և ծախսերը, կարող են կապվել

դրանցով պայմանավորված վերահսկվող դրդապատճառների հետ. առողջ սնվելը պահանջում է ծախսեր, իսկ դրա համար պետք է վաստակել գումար (նպատակադրման փոփոխություն): Ինչպես նկատում ենք, վերը նկարագրված երեք բաղադրիչները կապված են միայն ինքնավար և վերահսկվող դրդապատճառների հետ, մինչդեռ ինքնարդյունավետությունը և նախկին փորձը նշանակալի կոռելյացիոն կապերով փոխկապված են դրդապատճառների բոլոր երեք տեսակների հետ: Այսպես, առողջ սնվելու նախկին փորձի կապը դրդապատճառների տարբեր տեսակների հետ (ինքնավար՝ $r=0.506$, $p<0.001$, վերահսկվող՝ $r=0.331$, $p<0.001$, ամոտիվացիա՝ $r=-0.151$, $p<0.005$) կարելի է մեկնաբանել մարդու ունեցած փորձառության առանձնահատկությամբ: Այսինքն՝ առողջ սննդօգտագործման ունեցած փորձը միանշանակ որևէ դրդապատճառային հիմքով է ուղղորդվել: Հնարավոր է, որ եթե նախկինում արդեն ստացվել է կարգավորել վարքը՝ ձևավորելով առողջ սնվելու սովորույթ, ապա սա կապված է ինքնավար դրդապատճառներով խթանվելու հետ: Որևէ մեկի խորհրդով առաջնորդվելով կամ որևէ արտաքին այլ դրդապատճառ ունենալով իրականացրած վարքն ամենայն հավանականությամբ ձևավորվել է վերահսկվող դրդապատճառներով խթանվելով: Կոռելյացիոն վերլուծության արդյունքները ցույց են տալիս, որ առողջ սննդօգտագործման նախկին փորձի և ամոտիվացիայի միջև առկա է բացասական կոռելյացիոն կապ: Այսպիսի արդյունքի հավանական պատճառը ևս տեսնում ենք հնարավոր բացասական կամ կարճատև փորձառության մեջ: Քանի որ բացասական կոռելյացիոն կապը նշանակում է, որ որքան բարձր է նախկին փորձի ցուցանիշը, այսինքն՝ որքան կայուն է եղել այդ փորձը, այնքան ցածր է ամոտիվացիայի ցուցանիշը (փաստացի կան դրդապատճառներ), ապա ենթադրում ենք, որ ոչ կայուն, կարճատև կամ առողջ սնվելու փորձ իրականացնելու բացասական փորձառությունը կարող է բերել ամոտիվացիայի՝ հետագայում վարքը կրկնել չցանկանալուն: Ինքնարդյունավետությունը դրական կոռելյացիոն կապի մեջ է նույն վարքաձևն իրականացնելու ինքնավար դրդապատճառների հետ ($r=0.410$, $p\leq 0.01$), ինչպես նաև վերահսկվող դրդապատճառների հետ՝ սխալի ավելի մեծ հավանականությամբ ($r=0.170$, $p\leq 0.05$) և ամոտիվացիայի հետ՝ հակադարձ կոռելյացիոն կապով ($r=-0.181$, $p\leq 0.05$): Այսպիսի արդյունքը, թերևս, բացատրելի է այն հանգամանքով, որ ներքին խթանումը մղում է որոշակի գործողությունների՝ հաճախ այդ գործողությունների ընթացքից ու բովանդակությունից հաճույք ստանալով, սակայն հնարավոր է, որ առողջության պահպանմանն ուղղված վարքաձևերի պարագայում, երբ նպատակադրումն առողջության բարելավումն ու պահպանումն է, միայն ներքին խթանները բավարար չեն և մարդուն անհրաժեշտ է նաև սոցիալական աջակցություն, ինչպես նաև իր կողմից իրականացվող վարքի վերջնարդյունքների կարևորության հստակեցում: Ամոտիվացիայի և ինքնարդյունավետության հակադարձ կապը կարելի է օրինաչափ համարել, քանի որ վարքն իրականացնել կարողանալու վստահությունն ուղեկցվում է որոշակի գործողություններ իրականացնելու խթաններով: Ընդ որում՝ այդպիսի խթանները կարող են լինել ինչպես ներքին՝ ինքնավար,

այնպես էլ արտաքին՝ վերահսկվող: Հետևաբար, սպասելի է, որ ամոտիվացիայի՝ դրդապատճառների բացակայության դեպքում ցածր է վարքն իրականացնելու վստահությունը:

Այսպիսով՝ վարքի կայունության և տևականության ապահովման համար կարևոր նշանակություն ունեն ներքին դրդապատճառները և ինքնավար կարգավորումը, սակայն ինչպես ցույց են տալիս ստացված արդյունքները, առողջության բարելավմանն ու պահպանմանն ուղղված վարքի կարգավորման համար էական են նաև վերահսկվող դրդապատճառները, որոնք խթանում են վարքի մտադրության ձևավորմանը:

Գրականություն

- 1 **Հակոբջանյան Ա. Ռ.**, Առողջությանն առնչվող վարքաձևերի ուսումնասիրմանն ուղղված հարցարանի մշակում (պլանավորված վարքի տեսության հիման վրա): Երիտասարդ հոգեբանների միջբուհական գիտաժողով: Գիտաժողովի նյութեր, մայիսի 23-25, 2014թ., էջ 87-90:
- 2 **Ajzen I.** (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- 3 **Bandura A.** (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287
- 4 **Bandura A.** (2005). The Primacy of Self-Regulation in Health Promotion. *Applied Psychology*, 54(2), 245-254.
- 5 **Friedman H. S.** (Ed.). (2011). *The Oxford handbook of health psychology*. Oxford University Press.
- 6 **Gochman, D. S.** (Ed.). (2013). *Handbook of health behavior research II: provider determinants*. Springer Science & Business Media.
- 7 **Levesque C. S., Williams G. C., Elliot D., Pickering M. A., Bodenhamer B., & Finley P. J.** (2006). Validating the theoretical structure of the Treatment Self-Regulation Questionnaire (TSRQ) across three different health behaviors. *Health education research*, 22(5), 691-702.
- 8 **Ng J. Y. Y., Ntoumanis N., Thøgersen-Ntoumani C., Deci E. L., Ryan R. M., Duda J. L., & Williams G. C.** (2012). Self-Determination Theory Applied to Health Contexts A Meta-Analysis. *Perspectives on Psychological Science*, 7(4), 325-340.
- 9 **Ryan R. M., Patrick H., Deci E. L., & Williams G. C.** (2008). Facilitating health behaviour change and its maintenance: Interventions based on self-determination theory. *European Health Psychologist*, 10(1), 2-5.

ВНУТРЕННИЕ И ВНЕШНИЕ ВИДЫ РЕГУЛЯЦИИ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕГО ПОВЕДЕНИЯ

*Акопджанян А.Р. (Ереванский государственный университет,
Ереван, Армения)*

В статье рассмотрены социально-когнитивные факторы здоровьесберегающего поведения, в частности, представлены результаты проведенного исследования психологических факторов формирования намерений здорового питания. Полученные данные позволяют выявить положительные корреляционные связи между социально-когнитивными и мотивационными факторами здорового питания. Регуляция поведения - здорового образа жизни, предполагает как внутренние так и внешние виды саморегуляции.

Ключевые слова: *Здоровьесберегающее поведение, регуляция поведения, внутренняя регуляция, внешняя регуляция, автономная мотивация, контролируемая мотивация.*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

HAIRAPETYAN D.R., PETROSYAN N.K. PERCEPTION OF WORK IN DIFFERENT RELIGIOUS SYSTEMS	3
ԱՅՐԱՔԵՏՅԱՆ Դ.Ր., ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Ն.Կ. ВОСПРИЯТИЕ РАБОТЫ В РАЗНЫХ РЕЛИГИОЗНЫХ СИСТЕМАХ	
ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ Դ.Ր., ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Ն.Կ. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԸՆԿԱԼՈՒՄԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՒՄ	
HAIRAPETYAN D.R., AMIRAGHYAN A.V. THE STUDY OF MONETARY BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF PERSONAL TIME CONCEPTION AND TIME ORIENTATION	10
ԱՅՐԱՔԵՏՅԱՆ Դ.Ր., ԱՄԻՐԱԳՅԱՆ Ա.Վ. ИЗУЧЕНИЕ ДЕНЕЖНОГО ПОВЕДЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ ЛИЧНОСТНОЙ КОНЦЕПЦИИ ВРЕМЕНИ И ВРЕМЕННОЙ ОРИЕНТАЦИИ	
ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ Դ.Ր., ԱՄԻՐԱԳՅԱՆ Ա.Վ. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎԱՐՔԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԱՆՁՆԱՅԻՆ ԿՈՆՑԵՊՏԻԱՅԻ ԵՎ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅԻՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ	
KNOSRAVI V. FEATURES THE INFLUENCE OF PERSONALITY TRAITS ON PROFESSIONAL BURNOUT WITH PROLONGED COUNSELING	18
ԽՈՍՐԱՎԻ Վ. ԵՐԿԱՐԱՏԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ ՄԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅՐՄԱՆ ԵՎ ԱՆՁՆԱՅԻՆ ՈՐԱԿՆԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
ԽՈՏՐԱՎԻ Վ. ОСОБЕННОСТИ ВЛИЯНИЯ ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ВЫГОРАНИЕ ПРИ ДЛИТЕЛЬНОМ КОНСУЛЬТИРОВАНИИ	
KNOURIN A.N., KNOURINA G.B. PSYCHOLOGICAL AGE OF ADOLESCENTS: NORMAL OR DEVIATION	22
ԽՈՎՐԻՆ Ա.Ն. ԽՈՎՐԻՆԱ Գ.Բ. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ВОЗРАСТ ПОДРОСТКОВ: НОРМА ИЛИ ОТКЛОНЕНИЕ	
ԽՈՎՐԻՆ Ա.Ն., ԽՈՎՐԻՆԱ Գ.Բ. ԴԵՌԱՀԱՍՆԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔԸ. ՆՈՐՄԱ ԹԵ ՀԱՊԱՂՈՒՄ	
ZHILYAEV A.G. SCHOOL ADAPTATION MONITORING AS A TOOL OF THE PSYCHOLOGICAL SUPPORT SYSTEM IN THE EDUCATIONAL PROCESS	27
ՋԻԼՅԱԵՎ Ա.Գ. МОНИТОРИНГ ШКОЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ КАК ИНСТРУМЕНТ СИСТЕМЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА»	
ՃԻԼՅԱԵՎ Ա. Գ. ԴՊՐՈՑՏԱԿԱՆ ՀԱՐՄԱՐՄԱՆ ՄԱՆԻԹՈՐԻՆԳԸ ՈՐՊԵՍ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՔ	
AVANESYAN G.G. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ ЛИЦАМ, ЗАВИСИМЫМ ОТ ПСИХОАКТИВНЫХ ВЕЩЕСТВ (ПАВ).....	31
ԱՎԱՆԵՏՅԱՆ Գ.Գ. SOME ASPECTS OF PSYCHOLOGICAL CARE FOR PERSONS DEPENDING ON PSYCHOACTIVE SUBSTANCES (SAS)	
ԱՎԱՆԵՏՅԱՆ Գ.Գ. ՀՈԳԵԿՎՏԻՎ ՆՅՈՒԹԵՐԻՑ ԿԱԽՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆՅՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ԱՄՊԵԿՏՆԵՐԸ	
AVDULOVA T. P. НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ НРАВСТВЕННОСТИ.....	36
ԱՎԴՍԼՈՎԱ Թ. Ք. НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ НРАВСТВЕННОСТИ	
ԱՎԴՍԼՈՎԱ Թ. Ք. ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՅՐՈՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ	
AGADZHANYAN M.G., CHSHMARITYAN M.B., SARKISYAN M.P. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТАВА ТЕЛА КАК ПОКАЗАТЕЛЯ ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА	43
ԱԳԱԺՅԱՆՅԱՆ Մ.Գ., ՇՄԱՐԻՏՅԱՆ Մ.Վ., ՏԱՐԿԻՏՅԱՆ Մ.Ք. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТАВА ТЕЛА КАК ПОКАЗАТЕЛЯ ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА	

Արաքսյան Մ.Գ., Ճշմարիտյան Մ.Վ., Սարգսյան Մ.Ռ. ՄԱՐՄՆԻ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՄԱՐԴՈՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ	
AGAJANYAN M.G., CHSHMARITYAN M.V., SARKISYAN M.R. DETERMINATION OF THE BODY COMPOSITION AS AN INDICATOR OF HUMAN HEALTH	
АДАМЯН А.А. ПОНИМАНИЕ СПРАВЕДЛИВОСТИ ЛЮДЬМИ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ К ЕЕ НАРУШЕНИЮ	49
ADAMYAN A. A. UNDERSTANDING OF JUSTICE IN PEOPLE WITH DIFFERENT LEVELS OF SENSITIVITY TO ITS VIOLATION	
Ադամյան Ա. Ա. ԱՐԴԱՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԿԱԼՈՒՄԸ ԴՐԱ ԽԱԽՏՄԱՆ ՀԱՆԴԵՊ ԶԳԱՅՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԲԵՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՄՈՏ	
АДЕЕВА Т.Н., СЕВАСТЬЯНОВА У.Ю. СОДЕРЖАНИЕ КОМПОНЕНТОВ ВНУТРЕННЕЙ КАРТИНЫ ДЕФЕКТА У ДОШКОЛЬНИКОВ С СЕНСОРНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ	54
ADEEVA T. N., SEVASTYANOVA U. Yu. THE CONTENT OF THE COMPONENTS OF THE INTERNAL PATTERN OF DISORDER IN PRESCHOOL CHILDREN WITH SENSORY DISORDERS	
Ադեևա Տ. Ն., Սեաստյանովա Ու. ՅոՒ. ԶԳԱՅՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՊԱՏԿԵՐԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆԸ ԱՐԱՏՆԵՐԸ	
АКИМОВА А.Ю. ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ СПЕЦИАЛИСТОВ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ ДОВЕРИЯ ТЕХНИКЕ.....	62
АКИМОВА А.Ю. OCCUPATIONAL WELL-BEING OF SPECIALISTS WITH DIFFERENT LEVEL OF TRUST TO EQUIPMENT	
Ակիմովա Ա. ՅոՒ. ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎԱՏԱՀՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԲԵՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ	
Алдашева А.А., Понамарева Е.А., Сапожникова Т.Н. СТРУКТУРНО-УРОВНЕВАЯ МОДЕЛЬ ОЦЕНКИ ГОТОВНОСТИ КАНДИДАТОВ В ПРИЁМНЫХ РОДИТЕЛИ.....	68
ALDASHSEVA A.A., PONAMAREVA E.A., SAPOZHNIKOVA T.N. STRUCTURAL-LEVEL EVALUATION MODEL OF PREPAREDNESS OF CANDIDATES FOR ADOPTIVE PARENTS	
Ալդաշևա Ա.Ա., Պոնամարևա Ե.Ա., Սափոժնիկովա Տ.Ն. ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՄՈԴԵԼԸ ՈՐԴԵԳՐՈՂ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՆԱՀԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ	
АХРЯМКИНА Т.А. ОСОБЕННОСТИ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ ЖИЗНЬЮ И УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ, ЗАНИМАЮЩИХСЯ ТВОРЧЕСТВОМ	74
АХРЯМКИНА Т.А. SPECIFICS OF SATISFACTION WITH LIFE AND OF MOTIVATION AMONG STUDENTS ENGAGED IN CREATIVE WORK	
Ախրյամկինա Տ.Ա. ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԵՎ ԿՅԱՆՔԻՑ ԲԱՎԱՐԱՐՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՅՈՒՐԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
БАРДАКОВА А.Ю., СУРКОВА А.Д., ЛОБЫГИНА Н.М. ВЛИЯНИЕ ЗАНЯТИЙ СКАНДИНАВСКОЙ ХОДЬБОЙ В ЛЕСУ НА ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ СТУДЕНТОВ АГМУ В ДИНАМИКЕ ОСЕНЬ-ВЕЩА	80
BARDAKOVA A.Y. SURKOVA A.D., LOBYGINA N.M. THE INFLUENCE OF NORDIC WALKING IN THE FOREST ON THE EMOTIONAL STATE OF STUDENTS OF ALTAI STATE MEDICAL UNIVERSITY	

**Բարդապու Ա., Յոռ., Սոռիպու Ա.Դ., Լոբիգու Ն.Մ. ԱՆՏԱՌՈՒՄ
ՍԿԱՆԴԻՆԱՎՅԱՆ ՔԱՅԼՔԻ ԱՁԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՊՐՀ-Ի ՌԻՍԱՆՈՂՆԵՐԻ
ՀՈՒԶԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՎՐԱ**

**БЕЛОУСОВА А.К. ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА СТАРШЕКЛАССНИКОВ
С КРИТИЧЕСКИМ МЫШЛЕНИЕМ 84**

**BELOUSOVA A.K. PERSONAL QUALITIES OF SECONDARY SCHOOL
STUDENTS WITH CRITICAL THINKING**

**ԲԵԼՈՒՍՈՎԱ Ա.Կ. ԿՐԻՏԻՑԻԿԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՎԱԳ
ԴՊՐՈՅԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՆՁՆԱՅԻՆ ՈՐԱԿՆԵՐԸ**

**Водопьянова Н.Е., Никифоров Г.С., Старченкова Е.С., Столярчук Е.А. СУБЪЕКТНО-
ЛИЧНОСТНЫЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ
СПЕЦИАЛИСТОВ СЛОЖНЫХ ТЕХНИЧЕСКИХ СИСТЕМ..... 91**

**VODOPYANOVA N.E., NIKIFOROV G.S., STARCHENKOVA E.S., STOLYARCHUK E.A.
SUBJECT-PERSONAL DETERMINANTS OF INNOVATIVE ACTIVITY OF SPECIALISTS
OF COMPLEX TECHNICAL SYSTEMS**

**ՎՈՐՊՅԱՆՈՎԱ Ն.Ե., ՆԻԿԻՖՈՐՈՎ Գ.Ս., ՍՏԱՐՉԵՆԿՈՎԱ Ե.Ս., ՍՏՈԼՅԱՐՉՈՒԿ Ե.Ա. ԲԱՐԴ
ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ
ԱԿՏԻՎՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ –ՍՈՒՔՅԵԿՏԻՎ ԽԱՆԽՈՐՈՇԻՉՆԵՐԸ**

**Горлова Е.Л. ОТНОШЕНИЕ К РОДИТЕЛЬСКОЙ СЕМЬЕ В ПОДРОСТКОВОМ
ВОЗРАСТЕ И ОСОБЕННОСТИ ЛИЧНОСТНОГО И МОРАЛЬНО-НРАВСТВЕННОГО
РАЗВИТИЯ 99**

**GORLOVA E.L. ATTITUDE TO THE PARENTAL FAMILY IN ADOLESCENCE
AND THEIR PERSONAL AND MORAL DEVELOPMENT**

**ԳՈՐԼՈՎԱ Ե.Լ. ԴԵՌԱՀԱՍՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔՈՒՄ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ
ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ. ԱՆՁՆԱՅԻՆ ԵՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

**Грачев А.А. ОБРАЗ РОССИЙСКОГО РАБОТНИКА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ
ПЕРСОНАЛОМ: КУЛЬТУРНЫЙ И ГЕНДЕРНЫЙ АСПЕКТЫ.....107**

**GRACHEV A.A. THE IMAGE OF THE RUSSIAN WORKER IN THE SYSTEM OF
PERSONNEL MANAGEMENT: CULTURAL AND GENDER ASPECTS**

**ԳՐԱՉԵՎ Ա.Ա. ՌՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱԿՅԻ ԿԵՐՊԱՐԸ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ԳԵՆԴԵՐԱՅԻՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԵՐ**

**Ениколопов С.Н., Медведева Т.И., Воронцова О.Ю., Казьмина О.Ю.
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ АУТОАГРЕССИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ
ПРИ ДЕПРЕССИЯХ ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА.....115**

**ENIKOROV S.N., MEDVEDEVA T.I., VORONTSOVA O.Yu., KAZMINA O.Yu. PSYCHOLOGICAL
ASPECTS OF SELF-HARMING BEHAVIOR IN YOUTH DEPRESSIONS**

**ԵՆԻԿՈԼՈՊՈՎ Ս.Ն., ՄԵԴՎԵԴԵՆ Տ.Ի., ՎՈՐՈՆՏՈՎԱ Օ. ՅՈՒ., ԿԱԶՄԻՆԱ Օ. ՅՈՒ.
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔՈՒՄ ԱՐԿԱ ԴԵՊՐԵՍԻՎԱՅԻ ԺԱՄԱՆԱԿ
ԱՌՈՒՏՈՒԳՐԵՍԻՎ ՎԱՐՔԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԱՍՊԵԿՏՆԵՐԸ**

**Епремян Л.К. ОБРАЗ ОТЦА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И В ЖИЗНИ ВИЛЬЯМА И
АРАМА САРОЯНОВ 123**

**ԵՔՐԵՄՅԱՆ Լ.Կ. ՀՈՐ ԿԵՐՊԱՐԸ ՎԻԼՅԱՄ ԵՎ ԱՐԱՄ ՍԱՐՈՅԱՆՆԵՐԻ
ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԵՎ ԿՅԱՆՔՈՒՄ**

**YEPREMYAN L.K. THE CHARACYER OF FATHER IN THE WORKS AND LIFE
OF WILLIAM AND ARAM SAROYAN**

ИОНЕСОВ В.И. ВИЗУАЛИЗАЦИЯ КУЛЬТУРЫ В МУЗЕЙНЫХ ПРАКТИКАХ МИРОТВОРЧЕСТВА: ОПЫТ И ПЕРЕЖИВАНИЕ.....	130
IONESOV V.I. VISUALIZATION OF CULTURE IN THE MUSEUM PRACTICES OF PEACE-MAKING: EXPERIENCE AND TRIAL	
ԻՈՆԵՍՈՎ Վ.Ի. ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՎԻՉՈՒԱԼԻԶԱՑԻԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԱՑՔԱՅԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԱՅԻՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻՆՄ. ՓՈՐՁ ԵՎ ԱՊՐՈՒՄ	
КАВЕРИНА М.Ю., ВИГАСИНА К.Д., ДАНИЛОВ Г.В., КРОТКОВА О.А. ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВЗОРА И ПАМЯТЬ НА СОБЫТИЯ.....	140
KAVERINA M.Y., VIGASINA K.D., DANILOV G.V., KROTKOVA O.A. INDIVIDUAL GAZE CHARACTERISTICS AND EVENT MEMORY	
ԿԱՎԵՐԻՆԱ Մ. ՅՈՒ., ՎԻԳԱՍԻՆԱ Կ.Դ., ԴԱՆԻԼՈՎ Գ. Վ., ԿՐՈՏԿՈՎԱ Օ.Ա.	
ԻՐԱԴՊՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՅԱՑՔԻ ԵՎ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
КАМЕНСКИЙ П. И. ВЗАИМОСВЯЗЬ ТИПОВ МЕЖЛИЧНОСТНОЙ ЗАВИСИМОСТИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ И РАННЕЙ ВЗРОСЛОСТИ	147
KAMENSKIY P.I. INTERRELATION OF TYPES OF INTERPERSONAL DEPENDENCE AND PSYCHOLOGICAL WELLBEING AT YOUTHFUL AGE AND EARLY MATURITY	
ԿԱՄԵՆՍԿԻՅ Պ. Ի. ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔՈՒՄ ԵՎ ՎԱՂ ՀԱՍՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆՆՈՒՄ ՄԻՋԱՆՁԱՅԻՆ ԿԱԽՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԿԱՊՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ	
КАССАЛ Б.Ю. ПСИХО-ФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОЖИЛОГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В УНИВЕРСИТЕТЕ	155
KASSAL B.Yu. PSYCHO-PHYSIOLOGICAL FEATURES OF SCIENTIFIC ACTIVITIES OF AN OLDER TEACHER AT THE UNIVERSITY	
ԿԱՍՍԱԼ Բ.ՅՈՒ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՂ ՏԱՐԵՑ ԴԱՍԱԽՈՍՆԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱՖԻԶԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
ЛАСЬКОВ Г.Д., БУКИНИЧ А.М. ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВЕБ-ТЕХНОЛОГИЙ В ИЗУЧЕНИИ МНЕМИЧЕСКОГО “GOOGLE-ЭФФЕКТА”	163
LASKOV G.D., BUKINICH A.M. AN EXPERIENCE IN USING WEB TECHNOLOGIES TO STUDY THE MNEMONIC “GOOGLE-EFFECT”	
ԼԱՍԿՈՎ Գ.Դ., ԲՈՒԿԻՆԻՉ Ա.Մ. ՎԵԲ – ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԸ ՄՆԵՄԻԿ «GOOGLE- ԷՖԵԿՏԻ» ՀԵՏԱՁՈՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ	
ЛАРИОНОВ И.В., ДРОБЫШЕВА Т.В. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ПРЕСЫЩЕННОСТИ УСЛОВИЯМИ ПРОЖИВАНИЯ В МЕГАПОЛИСЕ: РЕЗУЛЬТАТЫ ЭМПИРИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	170
LARIONOV I.V., DROBYSHEVA T.V. PSYCHOLOGICAL NATURE OF SATURITY BY THE CONDITIONS OF RESIDENCE IN THE MEGAPOLIS: RESULTS OF AN EMPIRICAL STUDY	
ԼԱՐԻՈՆՈՎ Ի.Վ., ԴՐՈԲՅՇԵՎԱ Տ.Վ. ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ ՄԵԳԱՊՈԼԻՍՈՒՄ ԲՆԱԿՎԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ. ԷՄՊԻՐԻԿ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	
ЛЕОНОВА И.Н. ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ СИМПТОМОВ ИНТЕРНЕТ-ЗАВИСИМОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ.....	178

LEONOVA I.N. PREVALENCE OF INTERNET-RELATED ADDICTIVE BEHAVIOR AND ITS SYMPTOMS AMONG ADOLESCENTS BOYS AND GIRLS	
Լեոնովա Ի.Ն. ԴԵՌԱՀԱՍՆԵՐԻ ՄՈՏ ՀԱՄԱՅԱՆՑԱՅԻՆ ԿԱԽՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱԽՏԱՆՇԱՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՅՏՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
Мурадян Е.Б. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЛИЧНОСТИ В ЭПОХУ ГЛОБАЛЬНЫХ ПЕРЕМЕН И МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО СКАЗКИ	186
Մուրադյան Ե.Բ. ԱՆՁԻ ՀՈԳԵՐԱՆԱԿԱՆ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԳԼՈՐԱԼ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ ԵՎ ՀԵՔԻԱԹԻ ՓՈԽԱՐԵՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ	
MURADYAN YE.B. PSYCHOLOGICAL TRANSFORMATION OF PERSONALITY IN THE ERA OF GLOBAL CHANGE AND FAIRY -TALE'S ALLEGORICAL SPACE	
Нуркова В.В. ВИКАРНЫЕ ВОСПОМИНАНИЯ: ОДИНАКОВО ЛИ ОНИ РАБОТАЮТ У НОСИТЕЛЕЙ РАЗЛИЧНЫХ КУЛЬТУРНЫХ МЕНТАЛИТЕТОВ?	192
Nourkova V.V. VICARIOUS MEMORIES: DO THEY PERFORM THE SAME JOB IN DIFFERENT CULTURAL MINDS?	
Նուրկովա Վ.Վ. ՄԻՋՆՈՐԴԱՎՈՐՎԱԾ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ. ԱՐԴՅՈ՞Ք ԴՐԱՆՔ ՆՈՒՅՆ ԿԵՐՊ ԵՆ ԱՇԽԱՏՈՒՄ ՏԱՐԲԵՐ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄՏԱԾԵԼԱԿԵՐՊԻ ԿՐՈՂՆԵՐԻ ՄՈՏ	
Попова И.А., Мельник Е.В. ДИНАМИКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СОРЕВНОВАТЕЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ СПОРТСМЕНОВ ВЫСОКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ГРЕБЛИ	199
Ророва I.A., MELNIK E.V. DYNAMICS OF INDICATORS OF COMPETITIVE READINESS OF ATHLETES OF HIGH QUALIFICATION OF ACADEMIC ROWING	
Պոպովա Ի.Ա., Մելնիկ Ե.Վ. ԼԵՌՆԱԴԱՀՈՒԿԱՅԻՆ ՄՊՈՐՏԻ ԲԱՐՁՐ ՈՐԿԱՎՈՐՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐՁԻԿՆԵՐԻ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱՆ	
Разина Н.В., Даньшина Д.С. ОСОБЕННОСТИ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ ПОДРОСТКОВ, ПОДВЕРГШИХСЯ ФИЗИЧЕСКОМУ НАСИЛИЮ В СЕМЬЕ	206
RAZINA N.V., DANSHINA D.S. EMOTIONAL SPHERE OF ADOLESCENTS WHO EXPERIENCED DOMESTIC VIOLENCE	
Քազինա Ն.Վ., Դանշինա Դ.Ս. ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԲՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԴԵՌԱՀԱՍՆԵՐԻ ՀՈՒՋԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
Татевян Г.А. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПОЛИТТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БАРХАТНОЙ РЕВОЛЮЦИИ В АРМЕНИИ	213
TATEVIAN H.A. PSYCHOLOGICAL AND POLITICAL-TECHNOLOGICAL ASPECTS OF THE VELVET REVOLUTION IN ARMENIA	
Տաթեվյան Հ.Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԹԱՎՇՅԱ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵՐԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂՏԵԽՆՈԼՊԻԱԿԱՆ ԿՐՈՂՄԵՐԸ	
Тихонова И.В., Хазова С.А. СПЕЦИФИКА Я-КОНЦЕПЦИИ ПОДРОСТКОВ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ	219
TIKHONOVA I.V., KHAZOVA S.A. THE SPECIFICS OF THE SELF-CONCEPT OF ADOLESCENTS WITH DISABILITIES	
Տիխոնովա Ի.Վ., Խազովա Ս.Ա. ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ԵՍ- ԿՈՆՑԵՊՑԻԱՅԻ ՅՈՒՐԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	

ՇԱԳԵԼՆԻԿՈՎԱ Ա.Ա., ԲՅՈՐԻՆԱ ՅՈՍ., ԾԻԳԱՆՈՎ Օ.Վ. ИЗУЧЕНИЕ ПСИХИЧЕСКИХ СОСТОЯНИЙ ТЕННИСИСТОВ РАЗНОЙ КВАЛИФИКАЦИИ ВО ВРЕМЯ СОРЕВНОВАНИЙ	227
TSAGELNIKOVA A.A., BOYARINA Yu.S., TSIKANOV O.V. THE STUDY OF MENTAL STATES TENNIS PLAYERS OF VARYING QUALIFICATIONS DURING THE COMPETITION	
ՑԱԳԵԼՆԻԿՈՎԱ Ա.Ա., ԲՅՈՐԻՆԱ ՅՈՍ., ԾԻԳԱՆՈՎ Օ.Վ. ՄՐՅՈՒՅԹԻ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ ՏԱՐԲԵՐ ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ԹԵՆԻՍԻՍՏՆԵՐԻ ՀՈԳԵԿԱՆ ՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	
Шипова Н.С. ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ДИАДЫ В СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ	233
SHIROVA N.S. PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF THE DYAD IN MODERN STUDIES	
ՇԻՊՈՎԱ Ն.Ս. ԴԻԱԴԱՅԻ ՀՈԳԵՔԱՆԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ	
ШРАГИНА Л.И. ПРОБЛЕМА ВООБРАЖЕНИЯ В ПСИХОЛОГИИ (НА ПРИМЕРЕ АНАЛИЗА КОНСТРУИРОВАНИЯ ВЕРБАЛЬНЫХ ОБРАЗОВ)	240
SHRAGINA L.I. PROBLEM OF IMAGINATION IN PSYCHOLOGY (ON THE EXAMPLE OF ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION OF VERBAL IMAGES)	
ՇՐԱԳԻՆԱ Լ.Ի. ԵՐԵՎԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՀՈԳԵՔԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ (ԽՈՍՔԱՅԻՆ ԿԵՐՊԱՐՆԵՐԻ ԿԱՌԻՑԱՊԱՏՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿՈՎ)	
ԱԶԻԶՅԱՆ Մ.Տ. ՏԱՌԵՐԻ ԳՈՒՆԱՅԻՆ ԶՈՒԳՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՈՐՈՇ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ (ՀԱՅԵՐԵՆ ՏԱՌԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՈՎ)	246
AZIZYAN M.T. О НЕКОТОРЫХ ФАКТОРАХ, ВЛИЯЩИХ НА СОЧЕТАНИЯ ЦВЕТОВЫХ АССОЦИИАЦИИ БУКВ (НА ПРИМЕРЕ БУКВ АРМЯНСКОВО АЛФАВИТА)	
AZIZYAN M.T. SOME FACTORS INFLUENCING ON THE COLOUR ASSOCIATIONS OF THE LLETTERS (WITH ARMENIAN LETTERS EXAMPLE)	
ԱԼԱՎԵՐԴՅԱՆ Ն.Ա. ԷԹՆԻԿԱԿԱՆՆ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ	253
АЛАВЕРДЯН Н.А. ЭТНИЧЕСКОЕ И ГРАЖДАНСКОЕ В КОНТЕКСТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ	
ALAYERDYAN N.A. ETHNIC AND CIVILIAN IN THE CONTEXT OF MODERNIZATION OF NATIONAL IDENTITY	
ԱՂԱՔԵԿՅԱՆ Ա.Ա., ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Ա.Կ. ՀԱՆՅԱՎՈՐ ԽՄԲԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵՔԱՆԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ՈՐՈՇ ԶԱՓԱՆԻՇՆԵՐ	259
АГАБЕКЯН А.А., АРУТЮНЯН А.К. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕСТУПНЫХ ГРУПП И НЕКОТОРЫЕ КРИТЕРИИ ИХ КЛАССИФИКАЦИИ	
AGHABEKYAN A. A. HARUTYUNYAN A.K. THE PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND CLASSIFICATION CRITERIA OF CRIMINAL GROUPS	
ԱՎԱԳԻՄՅԱՆ Ռ.Ա., ՄԵԼԿՈՒՄՅԱՆ Ա.Գ ԾՆՈՂ-ԴԵՌԱՀԱՍ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՃԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍԵՆԱԴԵՐԱՅԻՆ ՆՈՒՅՆԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՎՐԱ	264
АВАГИМЯН Р.А., МЕЛКУМЯН А.Г. ВЛИЯНИЕ СТИЛЯ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ПОДРОСТОК-РОДИТЕЛЬ НА ПРОЦЕСС ПОЛОРОЛЕВОЙ ИДЕНТИЧНОСТЬ	
AVAGIMYAN R., MELKUMYAN A. INFLUENCE OF THE STYLE OF RELATIONSHIP OF THE TEENAGER-PARENT ON THE PROCESS OF THE SEX-ROLE IDENTITY	

Ա.ՎԱՆԵՅԱՆ Հ.Մ., ԱՍՐԻՅԱՆ Է.Վ., ԱՎԱՆԻՅԱՆՈՎԱ Ա.Գ. ՀԱՅ ԵՎ ՌՈՒՄ ԴԵՌԱՀԱՄԱՆԵՐԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. ՍՈՑԻՈՄՇՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՄՊԵԿՏ 270	
АВАНЕСЯН Г.М., АСРИЯН Э.В., САМОХВАЛОВА А.Г. "КОММУНИКАТИВНЫЕ ТРУДНОСТИ РОССИЙСКИХ И АРМЯНСКИХ ПОДРОСТКОВ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ АСПЕКТ"	
AVANESYAN H.M., ASRIYAN E.V., SAMOXYALOVA A.G. "COMMUNICATIVE DIFFICULTIES OF RUSSIAN AND ARMENIAN ADOLESCENTS: A SOCIOCULTURAL ASPECT"	
Բրոյան Լ.Ն. ԶԻՆՎՈՐՆԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՄԱՐՈՒՄԸ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆԸ	275
Бдоян Л.Н. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ АДАПТАЦИЯ СОЛДАТОВ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ	
BDOYAN L.N. PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF SOLDIERS TO MILITARY SERVICE	
Խանամիրյան Ի. Ռ., Առաքելյան Մ. ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԵՐԵՐԻ ԵՎ ԳԵՐԱԿԱՅՈՂ ԴՐԱՅՎԵՐՆԵՐԻ /ՈՒՂԵՐՁՆԵՐԻ/ ՓՈԽԿԱՊԱԿՑՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ԿԱՆԱՆՑ ՄՈՏ	279
Ханамирян И.Р., Аракелян М. ВЗАИМОСВЯЗЬ СЕМЕЙНЫХ РОЛЕЙ И ВЕДУЩЕГО ДРАЙВЕРА У АРМЯНСКИХ ЖЕНЩИН	
КНАНАМИРЯН I.R. АРАКЕЛЯН М. THE CORRELATION BETWEEN FAMILY ROLES AND LEADING DRIVER IN ARMENIAN WOMEN	
Խաչիբաբյան Ս.Ս. ԱՎԱԶԱՆԿԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ԱՆՁԻ ՍԵՂՇԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԽՁԱՆՄԱՆ ՄԵՋ	284
Хашибабян С.С. РОЛЬ РИСОВАНИЯ ПЕСКОМ В СТИМУЛИРОВАНИИ КРЕАТИВНОСТИ ЛИЧНОСТИ	
КНАСЧИВАВЯН S.S. THE ROLE OF SAND ART IN PROMOTING PERSONAL CREATIVITY	
Հակոբջանյան Ա. Ռ. ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՎԱՐՔԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ԱՐՏԱՔԻՆ ՁԵՎԵՐԸ	292
Акопджанян А.Р. ВНУТРЕННИЕ И ВНЕШНИЕ ВИДЫ РЕГУЛЯЦИИ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕГО ПОВЕДЕНИЯ	
НАКОВЯНУН А.Р. INTERNAL AND EXTERNAL REGULATION OF HEALTH BEHAVIOR	
Հարո՞թանյան Ա.Կ. ԱՌԻՏԻՉՄԻ ՈՒ ԱՅՂՍՊՊԵԿՏՐԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՆԴԵՊ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ՀՈԳԵՇՏՎՈՂԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	300
Арутюнян А.К. О СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДАХ ПСИХОКОРРЕКЦИОННЫХ РАБОТ С ДЕТЬМИ С РАННИМ ДЕТСКИМ АУТИЗМОМ И АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА	
НАРУТЮНУН А.К. MODERN CLASSIFICATION OF AUTIZM AND PSYCHO CORRECTIONAL WORK	
Հարո՞թանյան Ն.Ա. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ ԵՎ ԿԻՐԱՈՒԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ	308
Арутюнян Н.А. НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ И ПРИКЛАДНЫЕ ФУНКЦИИ ОРГАНИЗАЦИОННОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ	
НАРУТЮНУН N.A. SCIENTIFIC BASIS AND APPLICATION FUNCTIONS OF ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY CONSULTING	
Դաշուրյան Գ.Հ., Բաբաջան Լ.Ա. Արհեստագեղարարական Գ.Ա. ՏԱՐԲԵՐ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒՐՍԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՄՇՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՄԱՐՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԶՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿԻ ՎՐԱ)	314

КАЗАРЯН Г.А., БАБАЯН Л.А., АРИСТАКЕСЯН Д.А. ЗАКОНОМЕРНОСТИ СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИЯ СТУДЕНТОВ РАЗНЫХ СТРАН (НА ПРИМЕРЕ РУМЫНИИ И АРМЕНИИ)	
GHAZARYAN G.H., VABAYAN L.A., ARISTAKESYAN D.A. REGULARITIES OF SOCIAL-CULTURAL AND PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF STUDENTS FROM DIFFERENT COUNTRIES (ON THE EXAMPLE OF ROMANIA AND ARMENIA)	
Ղազարյան Դ.Ա., Մարգարյան Լ. ԱՍՏԻՍՏՆԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՉԳԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ «ԹԱՎՇՅԱ» ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԿՈՎ ...	321
КАЗАРЯН И.А., МАРКАРЯН А. ИССЛЕДОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОГО САМОЧУВСТВИЯ НА ПРИМЕРЕ «БАРХАТНОЙ» РЕВОЛЮЦИИ	
GHAZARYAN I. A., MARGARYAN A. THE STUDY OF SOCIAL WELL-BEING ON THE EXAMPLE OF "VELVET" REVOLUTION	
Մանուկյան Մ.Ա. ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ՈՃԵՐԻ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄԸ ԻՆՏԵԼԵԿՏՈՒԱԿ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ (ՇԱԽՄԱՏԻ ՕՐԻՆԱԿՈՎ)	326
МАНУКЯН М. А. ПРОЯВЛЕНИЕ СТИЛЕЙ МЫШЛЕНИЯ И ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ(НА ПРИМЕРЕ ШАХМАТ)	
MANUKYAN M.A. MANIFESTATION OF THINKING AND DECISION MAKING STYLES IN INTELLECTUAL ACTIVITY (ON THE EXAMPLE OF CHESS)	
Մեսրոբյան Վ.Մ. ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ-ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՈՐԱԿՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ	333
МЕСРОБЯН В.М. ИЗУЧЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ	
MESROBYAN V.M. THE STUDY OF PROFESSIONAL AND PSYCHOLOGICAL QUALITIES OF THE MANAGERS OF EDUCATION	
Մկրտումյան Լ.ՅՈՒ. ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԳՈՐԾԱԴՐՎՈՂ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԲՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՂԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՎՐԱ	340
МКРТУМЯН Л. Ю. ВЛИЯНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО НАСИЛИЯ СО СТОРОНЫ УЧИТЕЛЕЙ НА УЧЕБНУЮ МОТИВАЦИЮ ШКОЛЬНИКОВ	
MKRTUMYAN L.U. INFLUENCE OF PSYCHOLOGICAL VIOLENCE OF TEACHERS ON SCHOOL MOTIVATION	
Պապոյան Վ.Ք., Կարապետյան Մ.Ա. ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ՎՐԱ ԱՂԴՈՂ ԱՆՁՆԱՅԻՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ԱՍՏԻՍՏՆԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ	348
ПАПОЯН В.Р., КАРАПЕТЯН М.А. ЛИЧНОСТНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ И СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ПРОЦЕСС ВЫБОРА ПРОФЕССИИ	
PAROYAN V.R., KARAPETYAN M.A. PERSONAL CHARACTERISTICS AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL SELECTION	
Սարգսյան Ա.Ա. ՀԱՄԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԵՎ ԱՉԳԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԸ ԱՍՏԻՍՏՆԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐՈՒՄ	354
САРГСЯН А.А. ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ И НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В РАЗЛИЧНЫХ СОЦИАЛЬНЫХ ИНСТИТУТАХ	

SARGSYAN A.A. THE RATIO OF HUMAN AND NATIONAL VALUES IN DIFFERENT SOCIAL INSTITUTIONS	
ՍԵՐՈԲՅԱՆ Ա.Կ. «ՄԵԾ ՀՆԳՅԱԿ» ՀԱՅԱԼԵԶՈՒ ԱՆՁՆԱՅԻՆ ՀԱՐՅԱՐԱՆԻ ԿԱՐՃ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ	359
СЕРОБЯН А.К. СОЗДАНИЕ КОРОТКОЙ ВЕРСИИ АРМЯНОЯЗЫЧНОГО ЛИЧНОСТНОГО ОПРОСНИКА “БОЛЬШАЯ ПЯТЕРКА”	
SEROBYAN A.K. DEVELOPMENT OF THE ARMENIAN “BIG FIVE” QUESTIONNAIRE SHORT VERSION	
ՍԵՓԱՆՅԱՆ Լ.Ս., ՍՈՒԽԲՐՈՒՆՅԱՆ Գ.Ս. ՆՅԱՐԴԱՅԻՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՆԵՐԻ ՈՒԺԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՆՁԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ	365
СТЕПАНЯН Л.С., СУМБУЛЯН Г.С. ВЛИЯНИЕ СИЛЫ НЕРВНЫХ ПРОЦЕССОВ НА НАПРАВЛЕННОСТЬ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛИЧНОСТИ	
STEPANYAN L.S., SUMBULYAN G.S. INFLUENCE OF STRENGTH OF NERVOUS PROCESSES ON THE DIRECTION OF MANAGEMENT ACTIVITY OF A PERSON	
ՍԵՓԱՆՅԱՆ Ա.Գ., ԳԵՂԱՄՅԱՆ Վ.Ղ., ՍՈՖՅԱՆ Թ.Շ. ՀՈԳԵԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՊԱՏԱՆԻ ՇԱԽՄԱՏԻՍՏՆԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ	372
СТЕПАНЯН А.Г., ГЕГАМЯН В.К., СОФЯН Т.Ш. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ПСИХОРЕГУЛЯЦИИ В ПСИХОЛОГИЧЕСКОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ ЮНЫХ ШАХМАТИСТОВ	
STEPANYAN A.G., GEGHAMYAN V.KH., SOFYAN T.SH. PECULIARITIES OF APPLICATION OF PSYCHOREGULATION IN THE PSYCHOLOGICAL SERVICE OF YOUNG CHESS PLAYERS	
ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Ա.Ր. ԶԻՆՇԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԵՐԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ԶՈՒՈՒՄ	378
ВАРДАНЯН А.Р. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ САМОУБИЙСТВ И ПОПЫТОК САМОУБИЙСТВА ВОЕННОСЛУЖАЩИХ В ВООРУЖЁННЫХ СИЛАХ РА	
VARDANYAN A.R. PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF SUICIDES AND SUICIDE ATTEMPTS OF SERVICEMEN IN THE ARMY OF REPUBLIC OF ARMENIA	
PSYCHOLOGY AMONG DIASPORA ARMENIAN SCIENTISTS	383
ТАКООШИАՆ. Н. THE ARMENIAN BEHAVIORAL SCIENCE ASSOCIATION: ABSA, 30 YEARS LATER	383
KALAYJIAN A. MEANINGFULWORLD	386
КАФТАРИАН Ш. ARMENIAN AMERICAN MENTAL HEALTH ASSOCIATION OF CALIFORNIA: GENESIS, MISSION, VALUES, GOALS, STRATEGIES, AND ACCOMPLISHMENTS	390

«ԱՐԴԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

1. **Ավանեսյան Հ. Մ.**, գլխավոր խմբագիր, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, ԵՊՀ Ընդհանուր հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, avanesyanh@ysu.am
2. **Բերբերյան Ա. Ա.**, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, Հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, Ռուս-Հայկական (Սլավոնական) Համալսարան, asya.berberian@rau.am
3. **Մարգարյան Վ. Հ.**, հ.գ.դ., դոցենտ, գնդապետ, ՀՀ ՊՆ Ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ, margaryanw@mail.ru
4. **Նաղդյան Ռ. Մ.**, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ, Գիտակրթական միջազգային կենտրոն (ԳԿՄԿ), հոգեբանության ամբիոն, r.nagdyan@mail.ru
5. **Լոքյան Ա. Բ.**, հ.գ.դ., դոցենտ, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի ռեկտոր, alokyangdoc@mail.ru
6. **Սեդրակյան Ս. Ա.**, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, Գործնական հոգեբանության և սոցիոլոգիայի «Ուրարտու» համալսարանի ռեկտոր, sedraksedrakyanyan@yahoo.com
7. **Հարությունյան Ս. Ֆ.**, հ.գ.դ., ԵՊՀ Անձի հոգեբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, hlana68@gmail.com
8. **Գրիգորյան Վ. Հ.**, կ.գ.դ., ընդհանուր հոգեբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, ԵՊՀ, vilena.grigoryan@ysu.am
9. **Աղուզումյան Ռ. Վ.**, հ.գ.թ., պրոֆեսոր, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի Կառավարման հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, rvaghuzumtsyan@list.ru
10. **Բաղդասարյան Ա. Ս.**, փ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊՀ փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի ղեկան, phil_psy@ysu.am
11. **Խաչատրյան Ն. Գ.**, հ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊՀ Անձի հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, xnarine@gmail.com
12. **Գասպարյան Խ. Վ.**, հ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊԲՀ Բժշկական հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, kvgaspar@yahoo.com
13. **Բաբայան Հ. Ա.**, հ.գ.թ., պրոֆեսոր, Ֆիզիկական կուլտուրայի Հայաստանի պետական ինստիտուտի հոգեբանության և մանկավարժության ամբիոնի վարիչ, kafpsy@mail.ru
14. **Պապոյան Վ. Ռ.**, հ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊՀ ընդհանուր հոգեբանության ամբիոն vpapoyan63@gmail.com
15. **Հովհաննիսյան Ս. Վ.**, մ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊՀ ընդհանուր հոգեբանության ամբիոն, s.hovhannisyan@ysu.am
16. **Ասրիյան Է. Վ.**, հ.գ.թ., դոցենտ, ԵՊՀ ընդհանուր հոգեբանության ամբիոն, elina.asriyan@gmail.com

«ԱՐԴԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

17. **Իմեդաձե Ի. Վ.**, հ.գ.դ., Վրաստանի ԳԱԱ թղթակից անդամ, Իվանե Զավախիշվիլի անվ. Թբիլիսիի պետական համալսարան, Թբիլիսի, Վրաստան, irimedi@yahoo.com
18. **Բասկո L.**, Գիտությունների դոկտոր, Ավինյոնի համալսարան, Ավինյոն, Ֆրանսիա, louis.basco@univ-avignon.fr
19. **Ալախվերդով Վ. Մ.**, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, Սանկտ Պետերբուրգի պետական համալսարան, Ռուսաստան, m.allakhverdov@smolny.org

20. **Ակոպով Գ. Վ.**, հ.գ.դ., պրոֆեսոր, Պոլիտսկի պետական սոցիալ-հումանիտար ակադեմիա, Սամարա, Ռուսաստան, akolubov@mail.ru
21. **Երմակով Պ. Ն.**, կ.գ.դ., պրոֆեսոր, Հարավային դաշնային համալսարան, Ռուսաստան, paver@sfedu.ru

Editorial board of “Modern Psychology” Scientific Bulletin

1. **Avanesyan H. M.**, Chairman of the International Conference, Doctor of Psychology, Prof., Head of Chair of General Psychology, YSU, Yerevan
2. **Berberyan A. S.**, Doctor of Psychology, Prof., Head of Chair of Psychology, RAU (Slavonic), Yerevan
3. **Margaryan V. H.**, Doctor of Psychology, National Institute of Strategic Studies MOD RA, Yerevan
4. **Naghdyan R. M.**, Doctor of Psychology, prof., National Academy of Sciences of the Republic of Armenia, ISEC, Chair of Psychology
5. **Harutyunyan S. F.**, Doctor of Psychology, Professor Chair of Personality Psychology, YSU, Yerevan
6. **Lokyan A. B.**, Doctor of Psychology, ass. prof., Rector of Public Administration Academy of RA
7. **Grigoryan V. H.**, Doctor of Biology, Prof. of Dep. of human and animal physiology, YSU, Yerevan
8. **Sedrakyan S. A.**, PhD, prof., Rector of “Urartu” University of Practical Psychology and Sociology, Yerevan
9. **Aghuzumtsyan R. V.**, PhD, prof., Dep. of Psychology of Management of PAA RA, Yerevan
10. **Baghdasaryan A. S.**, PhD, ass. prof., Dean of Faculty of Philosophy and Psychology, YSU, Yerevan
11. **Khachatryan N. G.**, PhD., ass.prof., Head of Chair of Personality Psychology, YSU, Yerevan
12. **Gasparyan Kh. V.**, PhD, ass.prof., Head of Department of Medical Psychology, YSMU after M.Heratsi, Yerevan
13. **Babayan H. A.**, PhD, Prof., Head of Chair of Psychology and Pedagogy, ASIPhC, Yerevan,
14. **Papoyan V. R.**, PhD, ass.prof., Chair of General Psychology, YSU, Yerevan
15. **Asriyan E. V.**, PhD. ass.prof., Chair of General Psychology, YSU, Yerevan
16. **Hovhannisyan S. V.**, PhD, ass.prof., Chair of General Psychology, YSU, Yerevan

International Scientific Board of “Modern Psychology” Scientific Bulletin

17. **Imedadze I. V.**, Doctor of Psychology, Prof., Corresponding Member of Georgian NAS, Tbilisi State University after Ivane Javakhishvili, Tbilisi, Georgia
18. **Basco L.**, PhD, Universite d’Avignon et des Pays de Vaucluse, Avignon, France
19. **Allakhverdov V. M.**, Doctor of Psychology, prof., SPSU, Saint-Petersburg, Russia
20. **Akopov G. V.**, Doctor of Psychology, Samara State Academy of Social Sciences and Humanities, Samara, Russia

21. **Yermakov P. N.**, Doctor of Biology, prof., Southern Federal University of Russian Federation, Russia

Редакционный комитет научного вестника «Актуальная психология»

1. **Аванесян Г. М.**, Председатель оргкомитета, д.п.н., профессор, зав. кафедрой общей психологии, ЕГУ, Ереван,
2. **Берберян А. С.**, д.п.с.н., профессор, зав. кафедрой психологии РАУ, Ереван
3. **Маргарян В. Г.**, д.п.с.н., доцент, Национальный Исследовательский Университет Обороны Мо Ра, Ереван
4. **Ломян А. Б.**, д.п.с.н., доцент, ректор АГУ РА, Ереван
5. **Нагдян Р. М.**, д.п.с.н., профессор, Международный научно-образовательный центр НАН РА, Ереван
6. **Седракян С. А.**, д.п.с.н., профессор, ректор Университета Практической Психологии и Социологии Урарту, Ереван,
7. **Арутюнян С. Ф.**, д.п.с.н., профессор кафедры психологии личности ЕГУ, Ереван
8. **Григорян В. Г.**, д.б.н., профессор, кафедра общей психологии, ЕГУ, Ереван
9. **Агузумцян Р. В.**, к.п.с.н., профессор, зав. кафедрой психологии управления, АГУ РА
10. **Багдасарян А. С.**, к.ф.н., доцент, декан факультета философии и психологии ЕГУ, Ереван
11. **Хачатрян Н. Г.**, к.п.с.н., доцент, зав. кафедрой психологии личности ЕГУ, Ереван
12. **Гаспарян Х. В.**, к.п.с.н., профессор, зав. кафедрой медицинской психологии ЕГМУ им. М. Гераци
13. **Бабаян А. А.**, к.п.с.н., профессор, зав. кафедрой психологии и педагогики ГИФКСА, Ереван
14. **Папоян В. Р.**, к.п.с.н., доцент, кафедрья общей психологии, ЕГУ, Ереван
15. **Оганесян С. В.**, к.п.н., доцент, кафедрья общей психологии, ЕГУ, Ереван
16. **Асриян Э. В.**, к.п.с.н., доцент, кафедрья общей психологии, ЕГУ, Ереван

Международный научный комитет вестника «Актуальная психология»

17. **Имедадзе И. В.**, д.п.с.н., член-корреспондент Национальной АН Грузии, Тбилисский государственный университет имени Иванэ Джавахишвили, Тбилиси, Грузия
18. **Баско Л.**, доктор педагогических наук, Авиньонский университет, Авиньон, Франция
19. **Аллахвердов В. М.**, д. п.с.н., профессор, Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург, Россия
20. **Акопов Г. В.**, д.п.с.н., профессор, Самарский государственный социально-педагогический университет, Самара, Россия
21. **Ермаков П. Н.**, д.б.н., профессор, Южный федеральный университет РФ

ՀՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ ՆԵՐՎԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Հոդվածները պետք է ձևակերպվեն հետևյալ պահանջներին համապատասխան.

1. Նյութի ծավալը՝ մինչև 10 էջ, ներառյալ գրականության ցանկը և եռալեզու ամփոփումները (էջի ձևաչափը՝ A4, տառատեսակը՝ Sylfaen, տառաչափը՝ 12, տողամիջյան տարածքը՝ 1.15, վերևի, ներքևի, աջ և ձախ լուսանցքները՝ 2.0 սմ, հավասարեցումն ըստ լայնության, առանց տողադարձերի, պարբերության խորությունը՝ 0.75 սմ, էջերը համարակալվում են ներքևից): Հոդվածներում նկարների և աղյուսակների քանակը չպետք է գերազանցի 2-ը, յուրաքանչյուրը էջի ¼ -ի չափով, լայնությունը՝ 12.5 սմ (ձևաչափը՝ jpg, png):
2. Հոդվածի վերնագիրը պետք է գրել կենտրոնում՝ 12pt տառաչափով, գլխատառերով և մզեցված (Bold): Աշխատանքի ֆինանսավորման աղբյուրը (եթե առկա է) նշվում է հոդվածի սկզբում՝ վերնագրից հետո, հավասարեցումն ըստ կենտրոնի, տառաչափը՝ 10 (օրինակ՝ «Հետազոտությունն անցկացվել է....(պրոյեկտ/նախագիծ №.....)-ի ֆինանսական աջակցությամբ»:
3. Վերնագրից հետո նոր տողում շեղատառերով(*italic*) նշվում է հեղինակի ազգանունը, անվան և հայրանվան սկզբնատառերը, այնուհետև փակագծերում հաստատությունը, քաղաքը, երկիրը: Հաջորդ տողում հեղինակի էլիտստի հասցեն՝ 10 տառաչափով, հավասարեցումը՝ աջից:
4. Մեկ տող հետո շարադրվում է հոդվածի ամփոփագիրը 12 տառաչափով, հավասարեցումը ըստ երկու կողմերի: Այն պետք է արտացոլի աշխատանքի հիմնական էությունը՝ նպատակ, խնդիրներ, արդյունքներ: Այնուհետև նոր տողում հանգուցային բառերը՝ 5-ից մինչև 7 բառ, 9 տառաչափով: Հոդվածի տեքստն առանձնանում է դատարկ տողով:
5. Հիմնական տեքստից հետո գրվում է գրականության ցանկն (նշելով՝ Գրականություն) այբբենական կարգով (10-ից ոչ ավել) սկզբում հոդվածի լեզվով աղբյուրները, այնուհետև՝ այլալեզու աղբյուրները: Գրականության ցանկում պետք է նշված լինեն հեղինակ(ներ)ի ազգանունը, անվան առաջին տառը, աշխատության անվանումը, հրատարակման վայրը, թվականը, ընդհանուր էջերի քանակը կամ օգտագործված տեղեկատվության էջերը: Էլեկտրոնային աղբյուրների դեպքում նշվում են հեղինակների ազգանուններն ու անվանատառերը, աշխատանքի վերնագիրը, կայքի հասցեն ամբողջությամբ ([link-ը](#)), հրատարակման (եթե հայտնի է) և վերջին այցելության ամսաթիվը, ամիսը, տարին:
6. Տեքստում գրականության մեջբերումը նշվում է ուղիղ փակագծերում — [...]՝ գրելով համապատասխան գրքի համարը և էջերը: Հոդվածի վերջում բերվում է ամփոփագիր ռուսերեն և անգլերեն լեզվով՝ մինչև 100 բառ, ներառյալ՝ վերնագիրը, հեղինակի ազգանունը, անվան սկզբնատառը և հանգուցային բառերը:
7. Էլեկտրոնային ֆայլի անվանումը գրվում է հոդվածի լեզվով: Այն պետք է բովանդակի հեղինակի ազգանունը և անվան սկզբնատառերը, որից հետո անհրաժեշտ է նշել նյութի ձևը՝ հոդված: Օրինակ՝ «Պետրոսյան Ա.Ա._հոդված», «Петросян А.А_статья», «Petrosyan A.A. _article»:
8. Ուսանողները (մագիստրոսներ, ասպիրանտներ, հայցորդներ) հոդվածին պետք է կցեն նաև գիտական ղեկավարի երաշխավորագիրը, որի օրինակը կարելի է գտնել [psyarm.com](#) կայքում: Կազմվումիս են իրավունք ունի մերժելու այն հոդվածները, որոնք չեն համապատասխանում տրված չափանիշներին:

Հեղինակը պարտավորվում է ստորագրել համաձայնագիր՝ գիտական աղբյուրների հղումների կանոնակարգը պահպանելու վերաբերյալ:

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ

Статья представляется в электронном виде (высылается на e-mail psyconf@ysu.am в формате MS Word с расширением .doc).

1. Объем статьи не должен превышать 10 страниц, включая библиографию и аннотации на русском и английском (формат страницы А4; шрифт – Sylfaen, кегль шрифта– 12; межстрочный интервал – 1.15; поля: верхнее, нижнее, правое, левое – 2.0 см, выравнивание по ширине; без переносов; абзацный отступ – 0.75см; страницы нумеруются снизу). Число рисунков и таблиц не должно превышать 2-х, размер каждого-1/4 страницы, ширина-12.5см (в формате jpg, png).
2. Заглавие статьи набирается жирным (Bold), шрифтом 12pt заглавными буквами (Caps Lock) по центру. Источник финансирования работы (при наличии) указывается в самом начале статьи, выравнивание по центру, кегль шрифта - 10pt, (например: «Исследование выполнено при финансовой поддержке ..... (проект №.....)»).
3. После заглавия на следующей строке пишется фамилия и инициалы автора/авторов, далее в скобках учреждение, город, страна(стиль-Italic), на следующей строке-адрес электронной почты автора– выравнивание по правому краю, шрифт 10pt.
4. На следующей строке шрифтом 12 pt приводится аннотация статьи, в которой кратко будет представлена основная суть статьи: цель, задачи, результаты. Далее на следующей строке – ключевые слова, 5-7, шрифтом 9. Основной текст статьи отделяется пустой строкой.
5. После основного текста дается список использованной литературы (Литература) в алфавитном порядке, сначала русскоязычные источники, затем иностранные(не более 10). Литература должна включать фамилию, инициалы автора, название работы, место и год публикации, количество страниц или использованные страницы. В случае электронных источников указываются фамилия и инициалы автора, название работы, полный адрес сайта, и дата, месяц, год публикации (если известно) и последнего посещения.
6. Ссылки на литературные сноски в тексте приводятся в квадратных скобках [...] с указанием порядкового номера источника и страницы. В конце статьи приводится аннотация на английском языке до 100 слов, включая название статьи, фамилия, инициалы автора и ключевые слова (key words-не больше 6 слов).
7. Файл с текстом статьи именуется русскими буквами по фамилии и инициалам автора. После ФИО автора в названия необходимо указать тип материалов: статья. Пример: «Մելրոյիւծի Ա.Ա. հոդված», «Петросян А.А_статья», «Petrosyan A.A. _article».
8. Студенты (магистры, аспиранты) должны прикрепить рекомендацию научного руководителя (файл можете найти на сайте psyarm.com).

Оргкомитет имеет право отказать в публикации тех статей, которые не соответствуют требованиям.

Автор обязан подписать соглашение о соблюдении правил научного цитирования.

REQUIREMENTS FOR ARTICLES

The article will be represented in electronic form and formulated in accordance with the following requirements:

1. The article should not exceed 10 pages / included bibliography and abstract /, page format – A4, font – Sylfaen, font size – 12, line spacing- 1.15, page margins: top, bottom, right, left -2.0 cm, text alignment – justified, paragraph indention-0.75 cm, pages are numbered from the bottom. The number of tables and figures should not exceed 2, the size of each- ¼ page, width- 12.5cm (format- jpg, png).
2. The title of the article is typed with bold style and CAPS LOCK in the center, font-12. The source of financial funding (if it exists) will be indicated at the beginning of article, alignment on center, size-10 (example: «The research is funded by..... (Project №.....)»).
3. After the title, on the next line the surname and initials of the author/authors are written, then the institution, city, country (in parentheses) with right alignment (*italic* style, 10 font size), then on the next line-the e-mail address of author.
4. On the next line it will be a summary in English of up to 100 words, including the title and keywords (5-7), font size-12. The main text of the article is detached by an empty line.
5. After the main text follows the reference list with alphabetical order (maximum 10). The source of reference should include surname and initials of author, title, place and date of publication, number of overall or used pages. Internet sources must include surname and initials of author, title, the internet link (http), the date of publication (if exists) and last update.
6. References in the text are given in square brackets [...] indicating the serial number of the source and page. At the end of the article there is an abstract in Armenian of up to 100 words, including the title of the article, surname, initials of the author, and keywords (5-7).
7. Electronic file with the text is named with Latin letters by surname and initials of the author. After the name of author it is required to indicate the type of material: article. Example: “Poghosyan A.A._article”.
8. Students (masters, PhD students) should attach the recommendation of the supervisor (the file can be found on the site psyarm.com).

ԱՐԴԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Արովյան 52 ա փող., ԵՊՀ, 8-րդ մասնաշենք
Адрес редакции: Ереван, ул. Абовяна 52 а, ЕГУ, 8-ое здание
Address: Yerevan, Abovyan 52 a str., 8th building

Համակարգչային ձևավորում՝
Компьютерная верстка
Computer design

Ս. Պապոյան, Ն. Կարապետյան
С. Папоян, Н. Карапетян
S. Papoyan, N. Karapetyan

Ստորագրված է տպագրության 27. 09. 2019թ.
Թուղթը՝ օֆսետը: Չափսը՝ 70x108 1/16:
Ծավալը՝ 25,5 տպ. մամուլ: Տպաքանակ՝ 150:

Տպագրվել է «Անտարես» հրատարակչատանը
Երևան, 0009, Մաշտոցի պ. 50^ա/1
Հեռ.՝ +(374 10) 58 10 59, 56 15 26, 58 76 69
antares@antares.am
www.antares.am

ԿՐՄԱՐԻՆ